

БУРЯАД ҮНЭН

1996
ФЕВРАЛИН
8
Убэлэй һүүл шарашан
үхэр
һарын 19
ЧЕТВЕРГ
гарагай 5
№25 (19365)
Газетын сэн
хэлсэгтэ.

1921 оной
декабриин 21-һээ
гарага

Бүгэдэ
арадай
газета

Малай үбэлжэлгэ - шанга шалгалта

ҮЙТЭНШЬЕ АЙМШАГТАЙ БЭШЭ

Малай зоной хэлсэдэгээр, зоной бурханаа уһанда "үдэр" гэдэг тэрэ элчинийн хүйтэн гээшнь юм гү, юрэдөөл, мүн февралийн тэнгһээ мүн февралийн эхээр үйтэрөөд, шангаханаар баһа Сагаан гараха үеэр "ганиржа" ааб даа.

байналди даа. Малай эдихэ юумэ дутамаггүй бии. Доронь дэбдихэ хохирыше хабар дулаан болотор хүсэд хүрэхэ ёһотой, - гэжэ гэрэй эзэнэй нүхэр Мария Бальжинимаевна хэлэнэ.
- Нёдондо хэр ехэ үбһэ абаа һэмтэ? - гэжэ асуухада, тэрэ иигэжэ харюусана:
- Хамта 22 һүри обоолоо һэмди. Тэдэмнай хэды центнер болоо юм ааб даа, мэдэнгүйб. Юрэдөөл, малдамнай хүрөөд, үлэхэ ёһотой. Үбһэнэй шанар яһала һайн. Гол түлэб зун эртүүр гар хажуураар сабшажа абаһан хяг үбһэншье бии. Хонидойнгоо хурьгалха, үнездэйнгээ тугалахада, тэрэнэ эдюулхэ зон аабзабди.
- Малтнай олон гү?
- Гушаад һайса гаран, дүшөөд шахуу үхэр бии. Нэгэ бухатайбди. Эдэмнай гол түлэб мяханай үүлтэрэй мал юм. Үшөө унагалха хоёр гүүн, унагай морид байха, - гэнэ.

Газаагуурхи байра байдальнь яһала һайн, хуһамаг хорёонь олон. Түрэхэ үнездын, хубай мал, жэжэ буруу, хашарагуудын гэхэ мэтэнь хуу амяар амяараа эдеэлүүлгэдэнэ.
Энэ һалгайн-Шэбэр гэжэ газарын үхэр мал адуула, эдеэлүүлхэдэ, ехэлтааруу зохи, баруун тээгүүрээ үдхэн хасуури модоор халхалагдаһан нэмэри дулааншь хэбэртэй. Эндэ холо бэшэ үбэлдөө хүрэдэггүй, мультынь соолоходо тошонтон халижа байдаг горхон бии.
Иигээд удахагүй эхэ малынь түрэжэ эхилхэ, түлтүрээс абтаха, ехэл сүлөө тухагүй хаһа болохо ааб даа. Эдэмнай ондоо тээһэ туһаламжа ерэхэ гэжэ хүлээжэ байдаггүй, өһөдөнтөө хүсөөр лэ бүхы ажалаа хэдэг фермернүүд ха юм.
Д. ДОРЖОГУТАБАЙ.
Хэжэнгын аймаг.

Буряад Республикын Правительствода

НАЙЖАРУУЛГЫН ЗАМ ХАРААЛАГДАА

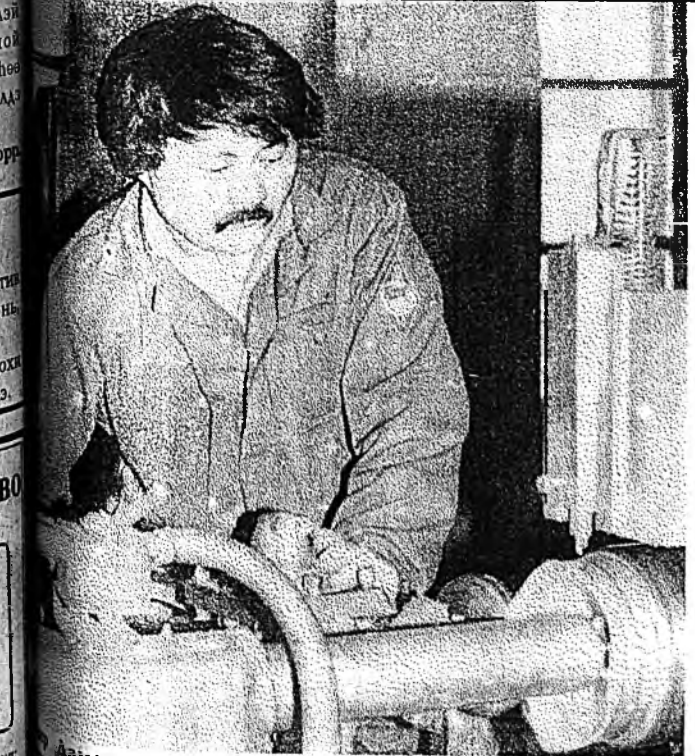
Буряад Республикын Правительствон ээлжээтэ заседани боложо үнгэрбэ. Тус заседани Буряад Республикын Правительствон Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. К. Агалов хүтэлбэрилөө.
Түрүүшээр "Захаминай ба Түнхэнэй" аймагуудай ажыхнуудта малай үбэлжэлгын ябаса тухай" асуудал хаража үзэгдэбэ. Тус асуудалаар Захаминай болон Түнхэнэй аймагуудай өһөдөгөө хүтэлбэрилгын гулваанар В. Б. Соктоев, Б. Ш. Ускеев элидхэбэ.
Захаминай аймагта үнгэрэгшэ жэлдэ ган гасуур боложо, мүнгэн зөөрээр дутададаг дээрһээ аграрна реформо бэлүүлхэ аргагүй болоһон байна.
Тус аймагай үхэр мал, хони хурьгад үбэлжэлгын үедэ хэрэгтэй тэжээлэй гансал 30 процентые нөөсэлһэн байна. Тийхэдэ "Санагын, Далахайн, Дүтэлүүрэй" ажыхнуудта үшөөшье багаар тэжээл бэлэдхэгдэһэн юм. Үбһэ тэжээлэй багаар хуряагдаһан ушарһаа эбэртэ бодо малай тооо хороохо баатай болоһон байна. Захаминай районой ажыхнууд, 1994 онтой сасуулбал, үхэр малаа 36 процентээр, адуун хүрэгөө 880 толгойгоор, хонид, хурьгадаа 2,3 мянган толгойгоор доошолуулаа. Ушар тиймэһээ хүдөө ажыхын продукци багаар абтадаг болоо.
Түнхэнэй аймагта ошожо, шалгалта үнгэрэгшэн комиссиин түрүүлэгшэ К. А. Албашеев нилээд олон тоо, баримтануудые дурдаа. "Мал ажалые хүгжөөхэ хэрэг район соо тон бирагүй байдалда оронхой. Мүнөө дээрээ арай шамай гэжэ байһан мал ажал удаадахи жэлнүүдтэ хайшан гээд хүгжэхэб гэнэн асуудал тэрэ тон зүбөөр табиба.
Удаань Буряад Республикын Ажалай ба хүн зоние ажалаар хангалгын министр И. М. Пытин "Буряад Республикын хүн зоние 1996 ондо ажалаар хангаха программа тухай" элидхэбэ. Мүнөө республика соо 11346 ажалгүйшүүд тоологдожо, тэдэнэй 9433-ниинь ажалгүй бологшодой тэдхэмжэ абадаг байна.
Тус асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ Буряадай профсоюзудай соведэй түрүүлэгшэ С. А. Тимин, республикын финансын министр Г. В. Шлыкова, республикын хүдөө ажыхын ба

эдеэ хоолой министр А. М. Шевченко болон бусад хабаадажа, һанамжа дурадхалнуудые оруулба. Республикын Правительство тус асуудалаар тогтоол баталан абаба.
Правительствын заседани дээрэ "Буряад Республикын хаалгатай байранууд соо овош болон таримал ногоо ургуула талаар дүй дүршэл тухай" Буряад Республикын Правительствон 1995 оной апрелин 3-да баталан абтаһан тогтоолой дүүргэлгын ябаса тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Тус асуудалаар республикын Хүдөө ажыхын ба эдеэ хоолой министр А. М. Шевченко элидхэбэ.
Автоматикын ба электромеханикын эрдэм-шэнжэлгын институтай Буряадай отделениин директор Ю. М. Мухапад, "Птицепром" гэжэ акционернэ бүлгэмэй генеральна директор А. В. Пахеев, Буряад Республикын Президентын хиналтын управлениин начальник Н. М. Белоколов болон бусад һанамжануудаа хэлэһэн байна. Тус асуудалаар Буряад Республикын Правительствон 1995 оной тогтоол хангалтагүйгөөр дүүргэлгэнэ гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ.
Тэрэнэй һүүлээр "Ливона", "Бурятспирт" гэжэ акционернэ бүлгэмүүдэй ажал ябуулгын талаар Буряад Республикын Правительствон шийдхэбэринүүдэй дүүргэлгын ябаса тухай асуудал хаража үзэгдэбэ.
1996 ондо "Бурятспирт" гэжэ акционернэ бүлгэмдэ 600 дал хэмжээнэй спирт үгэхэ, "Ливона" бүлгэмдэ 1700 мянгандал хэмжээнэй архи үйлэдбэрилжэ, республикын бюджетдэ 53,4 миллиард түхэриг мүнгэ оруулаха даабари тогтоогдоо.
Тэрэһэлэн "Социальная һалбарин объектүүд дээрэ дулаанай хусые хэрэглэгын ашаг үрые дээшлүүлхэ тухай", мүн "Нютагай харгын жасын мүнгые 1996 ондо гаргашалһан тухай, 1996 оной олзын ба гаргашын сметые баталха тухай" асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ.
Буряад Республикын Правительствон заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар зохихо тогтоолнууд баталан абтаа.
С. ОЧИРОВ.

ТАКСИМОДОХИ БУҢАЛГААН

Байгалай аймагай Таксимо хотын 14 хүдэлмэришэн январин һүүл багта үдэрэй туршада буһалгаалаа һэн. Теэд табихан эрилтэнүүдэй дүүргэгдээгүй тэдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ буһалгаагаа эдүүлбэ.
Түрүүгөөр үлэн хооһоор буһалгаа хэхээ хүдэлмэришэд 8 һарын туршада салин абаагүй байха юм. Республикын Правительство, аймагай захиргаан гэр байрын-экономикын ажадын һалбарин хүдэлмэришэдтэ

1 миллиард 238 мянган түхэриг үритэй болонхой. Теэд мүнөөнэй хүшэр сагта республикаһаа иимэ мүнгэнэй орохо аргагүй байһаниинь эли. Тиймэһээ болзоргүйгөөр үлэн хооһон буһалгаа эхилхэдээ, хүдэлмэришэд Россин Федерациин Правительствон анхрал татаха, бүхыдөө БАМ-ай барилгашадые дулаагаар хангалгын албание федеральна бюджетһээ һомолхо тухай эрилтэ табиха зорилготой юм.
Манай корп.

Дамдинжапович Шагжиев 12 жэлэй туршада "Шагжине" заводто таһалгаряагүй хүдэлнэ. Өөрын онсо уран бэрхэ ажалшан гэжэ тэрэн тухай нүхэдын тэрэнэй гар хүрэнэн түмэр бүхэн гэрэ дары нюдэ аһаар бэ нэгэ онсо түхэлтэй болошодог.
М. ШАНТАКОВОЙ фото.

ХҮҮГЭДЭЙ АМАРАЛТА ТУХАЙ

Буряад Республикын Правительство хүүгэдэй зунай амаралта эмхидхэхэ тухай тогтоол баталан абаба. Хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудай программын ёһоор, республикын бюджетһээ, федеральна нөөсөнүүдэй жасаһаа, бюджетһээ гадуурхи бусад жасануудһаа хүүгэдэй амаралтада, элүүржүүлгэдэ, зунай лагерьнуудые ба санаторинуудые заһабарилгада 17 миллиард түхэриг һомологдохо зэргэтэй.
Лагерьнуудта, элүүржүүлгын бусад эмхинүүдтэ 64 мянга шахуу хүүгэд зунайнгаа амаралта үнгэрэгхэ юм.
Министерствэнүүд, албан зургаанууд, комитетүүд, гүйсэдхэхэ засагай зургаанууд энэ талаар хүдэлмэреэ тусхай комиссиин хүтэлбэри доро ябуулаха юм. Тус комиссие республикын Правительствон Түрүүлэгшын орлогшо Л. Ч. Нимаева толгойлох.
Л.ВЛАДИМИРОВА.

Буряад Республикын Президентын ЗАРЛИГ

В. К. АГАЛОВ ТУХАЙ
1. Буряад Республикын Конституциин 74-дэхи статьятай зохиладуулан, Буряад Республикын Правительствон гэшүүнээр - Буряад Республикын Правительствон Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор Владимир Константинович АГАЛОВЫЕ томилах.
2. Тус Зарлиг гар табихан саһаа хойшо хүсэндөө орлох.
Буряад Республикын Президент А. В. ПОТАПОВ.
Улаан-Үдэ хото.
1996 оной февралийн 2.

Ахын аймагтаа Арадай Хуралай депутадаар Фёдор Сергеевич Самаев хунгаданхай. Тэрэ хадаа манай Орлик тосхондо түрэжэ, эндэхи дунда хургуули түгэсхөөд, Ленинградий университетэй Зүүн зүгэй факультетэ нурахаа ороһон байгаа. Тэндэ нуража байгараа Монгол ороной нийслэл хото Улаан-Баатаргахи Буддизмын дээдэ хургуулида ороһон, тэрэнээ амжалтатайгаар түгэсхэһэн гэжэ мэдэнэбди. Удаань Ивалгын дасанда дид хамба байгаа. Хожомын Ленинградтахи дасанай шэрээтээр дэбжүүлэгдэжэ, тэндэ амжалтатайгаар ажал ябуулгаяа үргэлжэлүүлбэ.

Аха нютагтаа дасан нээхэ талаар ехэ ажал ябуулаа. Хожом дасанай нээгдэхэдэ, шэрээтэ ламань болоһон байха юм. Тэрэ Буряад Республикын Арадай Хуралай депутат, Уласхоорондын, үндэһэтэнэй хоорондох харилсаануудай, нийтын ба бурхан шажанай эмхинүүдтэй холбоонуудай комитетэй гэшүүн юм.

Фёдор Сергеевич, Арадай Хуралай депутадаар хунгаданхайн хойшо жэл хахадһаа үлэбэ. Энэ хугасаа соо депутайнгаа үүргэдэ дадаба гэшэ бээт. Тиигээд ямар ажал хэгдэбэ гэшэбэ?

Сэхьён хэлэхэдэ, мүнөө үеын Арадай Хуралай депутадууд хадаа шэнэ үе сагай хунгаманууд болоно. Тиимэһээ сагай эрилтын ёһоор шэнэ үе сагтаа таарахаар ажалаа эрхилхэ болоно. Урданайхида адли депутадууд элдэб эмхи зургаануудаар ябажа, энэ тэрэ юумэ эрихэ гү, али олон ондоо

асуудалнууды шийдхэхэ бэшэ юм ааб даа. Депутадууд шэнэ хуулинууды зохёожо, сессийн үзэмжэдэ табина. Жэшээлхэдэ, Гүрэнэй Дүүмэ энэ үе соо 250 гаран хуулинууды баталан абаа. Харин Совет засагай үедэ, 70 гаран жэлэй хугасаа соо, оройдоол 80 шахуу хуулинууд абтаһан байха юм.

Саг үргэлжэ хүдэлдэг депутадууд тон ехэ ажалтай. Нэн

юм. Юундэб гэхэдэ, тэндэ баһал бага яһатан олон, тэдэнэрэй хуби заяан баһал хүсэд шийдхэгдээгүй хаш.

- Байн байгараа хоёдууд тухай асуудал шийдхэгдэхэ гэшэ гү?

- Шийдхэгдэхэл ёһотой. Арадай Хуралай сессинүүдтэ хэр зэргэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана гэшэбта?

Манай хөөрэлдөөн

ХЭХЭ АЖАЛ ЕХЭЛ ДАА

түрүүн тэдэнэр юридическэ ехэ мэдэсэтэй байха ушартай болоно.

Гансашье хуулинууды зохёожо, баталха бэшэ юм ааб даа. Жэшээлхэдэ, би комитетэй даабаряар Москва, Гүрэнэй Дүүмэдэ элдэб хуулинууды баталхааа урид зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадахаар ошоһон байнаб. Тэндэ Гүрэнэй Дүүмын депутадууд Савицкий, Жамсуев, Босхолов, Ракчаа гэгшэдтэй хүдэлһэн байнаб. Тува Республикадахи, Монгол гүрэнэй депутадуудтай хамтын ажал хүдэлмэри эрхилхэ тухай асуудал шийдхэжэ ерэнэн байхаб. Жэшэнь, Туваһаа Гүрэнэй Дүүмын депутат Ракчаатай хоёдууд тухай асуудалаар хөөрэлдэһэн байнабди.

- Федор Сергеевич, хоёдууд тухай асуудал шийдхэбэрийн ямар хэмжээндэ байна гэшэб? Нүүлэй үедэ энэ асуудалаар ямаршье үгэ хүүр гарахаа болёод, замхашоо.

- Зүб. Даб эрээрэ хоёдууд тухай асуудал Гүрэнэй Дүүмэдэ найшаагдаад, баталагдан абтаһан юм. Тиигээд дээдэ палата болохо Федерацийн Советтэ эльгээгдээ юм. Тэндэ энэ асуудалай зүбшэгдэхэдэ, Кавказай депутадууд буруушаһан байха

- Сессинүүд дээрэ би ходо үгэ хэлэдэгби. Минии мэдүүлгэнүүд заримдаа дэмжэгдэдэгшье, дэмжэгдэншьегүй үлэшэдэг даа. Хүн бүхэн өөрын һанал бодолтой ха юм даа.

- Фёдор Сергеевич, Тамнай Санкт-Петербургийн, Ахын дасангуудай шэрээтэ байнат. Депутайнгаа ажалай хажуугаар бурханда зальбаралый ба нийтын ажал бүтээнэ гэшэбтэ...

- Зүб даа. Энэ ажал баһал ехэ харюусалгатай. "Ахалар" жасын ажал хүдэлмэридэ анхарал табинаб. Улаан-Үдэ хотын Воровскийн нэрэмжэтэ үйлсөөр "Ахаларай" түб нээгдээ.

Ахада, Улаан-Үдэдэ, Санкт-Петербургда Агван Доржиевай нэрэмжэтэ академи нээбэбди.

Хүн зондоо Будда бурханай үзэл суртал ойлгуулха зэргэгтэй байнабди. Зон үшөөл һайн энэ хургаал мэдэнгүй. Ахаархин хүзэг багатай. Марксизм-ленинизмын үзэл суртал Буддын шажанай үзэл номлолтой дүтэрхы юм.

Аха нютагай саашанхи хүгжэлтэ тухай хэдэн проектүүд табигдаа. Мүн тиихэдэ Гэсэриадаар ажал үргэлжэлүүлэгдэхэ юм. Аха нютагнай Гэсэрэй орон ха юм.

ЗАҢАБАРИЛГА ЯМАРААР ЯБАНАБ?

МЭДЭЭГҮЙДЭ ХАБАР БОЛОШОХОЛ

Үнгэрһэн жэлэй ургаса хуряалгын дүнгүүд тухай хөөрэлдөөнэй үшөө замхаагүй, таряашад, механизаторнуудай хүсэд амаржа ан-бун гээдүй шахуу байтар ерэхэ хабарай тарилга тухай бодомжолхо, тэрэндэ бэлдэхэ хаһа болоо. Сагай ошохо тухай мэдээгүй байтар лэ январь үнгэрөөд, февраль, удаань март, нара гаража, хабарай тарилга газар орошохо ха юм.

Эгээл тиимэһээ мүнгэ зөөрийн ходо дутамаг байһан, илангаяа заһабарилга хэхэдэ хэрэгтэй шэнэ запас зүйлнүүды дуратай соогоо абахань бэрхэтэй үе сагта аймагуудай ажахынууд арга хургаараа трактор, машинануудаа бэлдэхэ гэжэ оролдоно. Паяхан манай штатнабшэ корреспондент С. ТЮЛЮКИН Тарбагатайн аймагай таряашадай ажахынуудай "Маяк" нэгдэлэй машина, техникэ заһабарилгын мастерскойе даагша И. Н. СОКОЛОВТОЙ уулзажа, хөөрэлдэһэн байна.

Тэрэн доро толилогдобо. Иван Назарович, мүнөөнэй хүнгэн бэшэ эрхэ байдалда танайхин трактор, машинануудаа хайшан гэжэ, ямар аргаар заһабарилна гэшэбта? Тэрэн тухайгаа хөөрөжэ үгөө һаатнай, һайн байгаа.

- Эндэ нэн түрүүн хуушан деталь, частьнууды һэльбэжэ, шэнэ, илангаяа зарим юмэнүүды гагнажа, хүүдинсэдэ элдэб табалаа хэжэ байгаад лэ заһабарилнабди. Ондоо арга байхагүй. Электро-гагнууршад Александр Петрович Головин, Василий Федосеевич Пискунов гэгшэдэй хэхэ хүдэлмэринь бүришье ехэ. Жэшээлхэдэ, тэдэнэр тракторай ходовай частьнуудай элэһэн, мууданан юмэнүүдтэ гагнуури хэнэ. Гагнуури хэһэн зүйлнүүды токарь Владимир Гусляков станогто тошилдожо, муулижэ, таараха болгодог. Заримдаа тэдэнэр орёо нариншье деталь, частьнууды һэльбэдэг, заһабарилдаг юм.

Иигэжэл гол түлэб гэнжэтэ тракторнуудаа бэлэн болгообди. Тиихэдэ "Т-150" түхэлэй хоёр трактораа заһабарилжа гаргаабди. Үнинэй механизатор Андрей Хороших эдэ үдэрнүүдтэ өөрынгөө "К-700" түхэлэй тракторые нүхэдөөрөө хамнажа байгаад заһабарилжа дүүргэбэ. Николай Пискунов баһал өөрынгөө МТЗ-80 түхэлэй тракторые заһабарилжа гаргаа.

Тиихэдэ сеялкэ, борной гэхэ мэтэ техникэ муу бэшэ заһабарилгадана байна гэжэ тоолонобди. Эндэ бригадир Николай Константинов түрүүтэй, слесарьнүүд Даниил Степанов, Георгий Лаптев гэгшэд үнгэрһэн 2-3 нара соо яһала ехэ юумэ хээ. Харин анзаһан, культиватор гэхэ мэтэнүүдтэ һэлгэхэ запас зүйлнүүдэй дутамаг дээрэһээ заһабарилгань урагшаа ябанагүй.

- Танай хэлэһэнэй ёһоор ойлгоходо, хэды хүндэшье һаань, трактор, машинануудаа хаһа саг соонь бэлэн болгохо ха юмта даа.

- Хайшан гэхэбибди? Шадалаараа оролдохол гүбдэ. Яажашье һаань, хабарай тарилга хэхэ хэрэгтэй. Хашаха юмэн гэхэдэ, элдэб запас хэрэгсэлнүүд дуталдана. Тиимэ юмэнүүд оройдоо үгы бэшэ, би. Гэбэшье хүдөө ажахы хангадаг предприти-нууд тиимэ запас хэрэгсэлнүүды даншье һаа үнэтэйгөөр худалдана. Зарим юумыень худалдажа абахын аргагүй. Хүдөөгэй ажахынууд хаанаһаа тиимэ ехэ мүнгэ олохо бди даа.

Юрэдөөл, хүн зондо хилээмэ талхан яаха аргагүй хэрэгтэйнь бултанда мэдээжэ. Теэд таряашадай аша туһые хараада абаха, тэдэндэ туһалха хүн хомор гэхэдэ алдуу болохогүй. Хабарай тарилга, ургаса хуряалга гэхэ мэтэ харюусалгатай хүдэлмэринүүдтэ һайнаар бэлдэхэнь жэл бүхэндэ хүндэ болохол байна. Саашадаа юун болохо бди гэжэ хэлэхын яашье аргагүй.

- Зай, һайн даа, Иван Назарович.

Гахайн мяханай сэн доошоо буугаа

ДЭЛГҮҮРЭЙ ҮНЭ СЭНГҮҮД

Үнгэрһэн амаралтын үдэр хотын ногоон базаар дээрэ баһал хүлгөөтэй. Байшангай досооһише, газараншье юумэ худалданан, юрэл һонирхоһон, энэ тэрэ юумэндэ хэрэгтэй ерэнэн хүнүүд ехэл олон байба. Бидэ уншагдаа эдэ хоолой заримгол зүйлнүүдэй үнэ сэнгүүдээр танилсуулжа байдаг хадаа энэ асуудалда анхаралаа табинаһан байгаабди. Тусхайлан хэлэбэл, горкоотторгын зүгһөөнэй маанда табигданан мяханай зүйлнүүдһээ гансал гахайн мяхан худалдагдахадаа, килограммын 17500 түхэригөөр, үмсэһөө ороһон үхэрэй килограмм мяханай сэн 9000-16000, гахайн мяхан 18000-19000, хониной 12000-14000, мориной 11000-14000, үхэрэй хошхоног - 8000, хэлэн - 25000, мориной эльгэн - 16000, үхэрэй уушхан - 8000, зурхэн - 12000, гүзээн - 3000, тахягай мяхан ехэл элбэг аад, килограммын 7700-14000, тахягай хүзүүн - 7000, тахягай хото 7000 түхэригөөр зондо дурдагдада.

Улаан-Үдын мяханай комбинатай асарһан продукция: "Сибирская" сортын һайн шанартай мяхаар дианажа хэнэн колбаса 26620, "саьянская" сортын колбаса 20340, "русская" сортын 29000, "никантная" сортын 21000, "любительская" сортын 22400, "свиная" сортын 29000, "одесская" сортын дутуушагаар сонгоогдон колбаса 30100, гахайн даһалагданан саала 23000, сосиска 24420, ветчина 32340, буженинэ 44900, үмсэһөө дурдагдаһан дутуушагаар сонгоогдон колбаса 29000, сервелат 40000-53000, настролма 40000, поршоонхын мяхан 33000, ветчина 39000, бекон 46000, рулет 40000 түхэригтэ байгаа.

Заһангай зүйлнүүдһээ хүргээгдэһэн, даһалагданан, сонгоогдон омоли, селёдо нилээд элбэг. Тэдэнэй

сэнгүүдынь гэбэл, кальмар 22000, хүргээгдэһэн омоли 10000, хөөлэнтий 10000, минтай 7500, камбала 7500, язь 8000, сурхай 8000, горбуша 9000-10000, даһалагданан омоли 12000-17000, тиимэ селёдо 12000-13000, хүйтөөр сонгоогдон горбуша 25000, селёдо 19000, омоли 25000, һалбарга (сазан) 21000, улаан нюдэн (плотва) 10000, кета 30000 түхэригөөр наймаалагдаба.

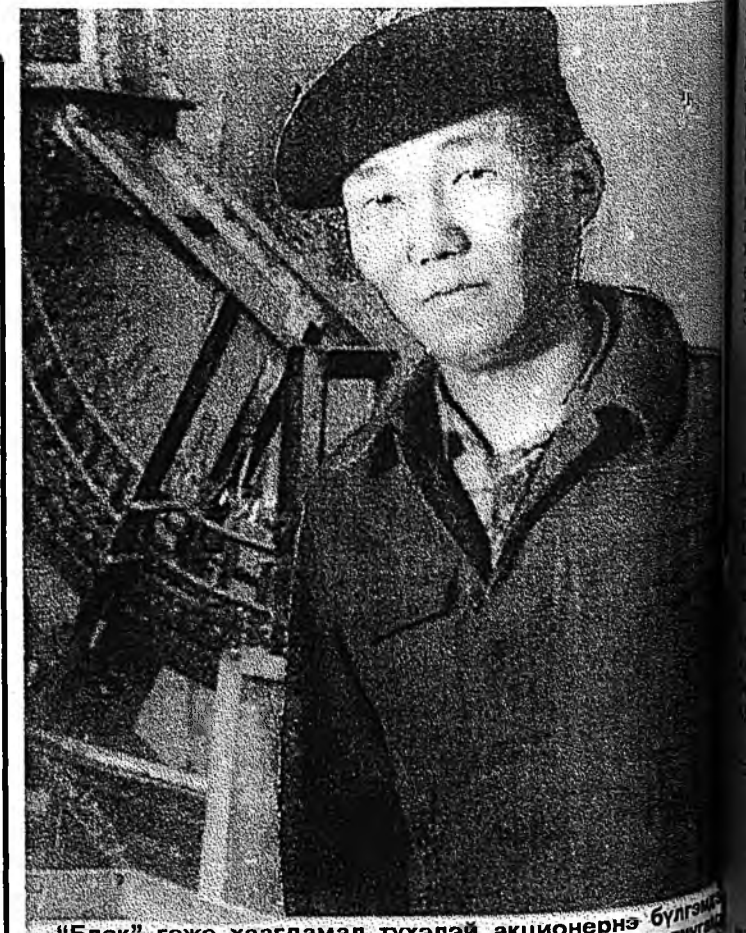
Тахягай нээгдэху категориин 10 үндэгэнэй сэн 7000, 2-доху категориинхын 6800, үмсэһөө ороһон даһалагданан саала 25000, зүгын тоһон 20000-25000 түхэригөөр наймаалагдана.

Огородой эдэһнээ: хүнэг хартаабха 14000-15000, иэнэ үгэрсэ 30000, даһалагданан килограмм үгэрсэ 8000, һонгино 4000, чесноог 16000-18000, свёкло 4000, капуста 3500-4000, морхооб 4500, жэмсчээ: килограмм яблока 6500-7000, виноград 35000, лимон 11000, апельсин 7800, груша 6500, банан 10000-11000 түхэригтэ болоо.

Нүнэй зүйлнүүдһээ абаад харахада, Улаан-Үдын нүнэй комбинатай наймаалһан хахад литрэй нүнэй сэн 1600, баһал тиимэрхүүгээр амһарталагданан кефир 1700, хахад литрэй шэлтэй снежок 2400, 250 граммай зөөхэй 3500, 250 граммай эзэгэй 4300, 100 граммай саа харлагдаһан эзэгэй 1400 түхэригөөр, үмсэһөө хүргээгдэһэн литр нүн 3000, килограмм малай тоһон 21000 түхэригөөр дурдагдаһан байха юм.

Түгэхэлдөө ямар тобиолол хэлтэйб гэхэдэ, гахайн мяханай сэн доошоо буугаа, үхэрэй, хониной, мориной, тахягай мяхан тэрэлхээрээ үлөө. Огородой эдэһнээ чесноогой, һонгинын үнэ сэн эрид дээшлэбэ.

Редакциян социально-экономическа таһар.

"Блок" гэжэ хаагдамал түхэлэй акционернэ бүлгэмэ 1400 градус халуун пеэшэн соо шэлнүүды халуунгай үйлдбэрилһэн гаргана. Эндэ заһабарилгад Владимир Убушеев, Виталий Квасов, Пётр Антонов, Василий Михалёв, Нима Тудуев гэгшэд үнинэй хүдэлжэ, дүршэлтэй болоһон байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Владимир Убушеев.

С. БАЛДУЕВАЙ

Эрдэм хуралсалай шэнэ шатада ЭМХИДХЭЛЫНЬШЬЕ, УДХАНЬШЬЕ ЭРХИМ

Хүүгэдэй үбэлэй амаралтын үедэ Улаан-Үдэдэ "XXI зуун жэлэй эрдэм хуралсал" гэхэн түхэлэй соёлой-түүхын регионууд хоорондын семинар хэдэн үдэрэй туршада 32/92 - дохи хургуули-лабораторида боложо үнгэрбэ. Республикымнай хүдөөгэй аймагуудһаа, Эрхүүгэй болон Шэтын областнуудһаа, Саха (Яхад) Республикаһаа, Агын болон Усть-Ордын округуудһаа, Монголһоо Д. Б. Эльконин - В. В. Давыдов гэхэн системээр заадаг эхин классуудай багшанар, Москвагай эрдэмтэд энэ семинарта хабаадаа.

Манай республикын эрдэм хуралсалай, дээдэ хургуулин болон эрдэмэй эмхи зургаануудай хэрэгүүдэй талаар министр С. Д. Намсараев семинарые нээһэн байна. Удаань республиканска хургуули-лабораторийн генеральна директор, Буряад Республикын арадай багша, Россин Федерациин габыата багша В. М. Гуляев, Россин Эрдэмэй академийн Психологиин институтдай мэргэжэлтэ, тус проектын эрдэмтэ хүтэлбэрилэгшэ В. А. Гуружапов, мүн эрдэм хуралсалай шэнэ технологинуудай программын директор Н. В. Мантрова гэгшэд хургуули-лабораторийн хүгжэлтын программатай сугларагшадые танилсуулаа.

Семинарай үедэ багшанарта тон тухатай элидхэлнүүд, мэдээсэлнүүд хэгдэһэн байна. В. А. Гуружаповай "Д. Б. Эльконин - В. В. Давыдов" гэхэн хүгжөөн хургаха системын шийдхэгдээгүй асуудалнууд, саашанхи хараа шэглэлнүүд" гэхэн элидхэлэй үедэ Москвагай дунда хургуулин багша Т. Л. Табачниковагай хэшээлнүүдэй хэһэгүүд харуулагдажа, багшанарай хонирхол ехээр татаа. Видио-хэһэгүүдые харахада, хэшээлэй үедэ хүүгэдэй хоорондоо яагаад харилсахань манай багшанарые гайхуулһан байна. Багшын мэдүүлэнгүй үүсхэнэн үгэ андалдаанда хурагша бүхэн эдэбхитэйгээр хабаадаха юм.

Ямаршые шэнэ хэрэгтэ бэрхшээлнүүд заатагүй дайрададаг, тиимэһээ энэ системээр хүдэлхэ гэшээ бэлэн хэрэг гэжэ бодоһонхой үлүү. Энэ программые үшөө саашанхи хүгжөөхэ шухала гэжэ элидхэл соо заагдана. Математикийн, ород хэлэнэй, зурагай хэшээлнүүдһээ гадна, байгаали шудалалгын болон литературын хэшээлнүүдые энэ системээр үгэхэдэ болоно гэжэ тэмдэглэгдээ.

Семинарай түрүүшын үдэрһөө хойшо эндэ сугларагшад дүгөөр танилсаха, ханамжануудаа, хараа түсэбүүдээ хубаалдаха аргатай байба. Психолог-педагогикын түбье даагша Т. М. Антаковагай хэһэн тренинг энэндэ ехэ туха болоо гэжэ ханагдана.

Семинарай удаадахи үдэрнүүдтэ багшанар секци секцээр ажаллаа. Математикийн, ород хэлэнэй, философиин, литературын, зурагай болон хургуулида ороогүй хүүгэдые хургаха секцинүүд эндэ эмхидхэгдэһэн байна. Эдэ предметүүдые шэнэ аргаар яагаад зааха тухай хөөрөлдөөн секци бүхэндэ болоо. "Хүүгэдтэ - философи" гэхэн программа тухай Москвагай Уласхоорондын технологическа болон хуралсалай колледжын мэргэжэлтэ М. В. Телегинэй хэһэн мэдээсэл

хонирхол үүсхээ.

"Медвежонок" гэхэн комплексн директор Л. П. Табунова үгэ хэлэхэдээ, "Эдир наһанай орондо" гэхэн наадан хүүгэдэй хүн талын шэнжэнүүдые хүгжөөлгэдэ ехэ уда ханартай гэжэ хэлээ хэн. Энэ комплекстой танилсаха үедөө семинарта хабаадагша бүхэн өөрынгөө нүдөөр энээниие хараха аргатай байба. Багшүүд саадта хонирхолтой байхын тулада хүгжэмэй, англи хэлэнэй хэшээлнүүд, спортын мурьсөөнүүд, зүжэглэмэл үйлэнүүд эндэ эмхидхэгдэдэг байха юм.

Онсолон хэлэбэл, семинарай алишые үдэрын тон хонирхолтойгоор үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Республиканска хургуули-лабораторийн хүүгэдэй зохёохы коллективүүдэй концерт ехэтэ хайшаагдаа. Хүгжэмэй хайндэрые хүтэлхэн энэ хургуулин 10-дахи классай хурагша Е. Заиграева семинарта хабаадагшад дура буляһан байна. Хүүшын үдэртэ багшанар хэшээлнүүдтэ байлсажа, тэдэниие зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаа.

Семинар тухатай байгаа гү гэхэн асуудалда эндэ хабаадагшад ханамжануудаа хэлэбэ.

А. Б. Борозгоева, Монголой Эрдэнэт хотын эхин классуудай багша: Семинар намда ехэтэ хайшаагдаа. Энэ программаар хүсэд хүдэлжэ байһан багшанарта зорюулагдаһаншые наа, материалнуудын хонирхолтой, эмхидхэлын хайн байгаа.

И. П. Ведерникова, Кабанскын эрдэм хуралсалай таһагай мэргэжэлтэ: Семинарта хабаадаһандаа баяртайб. Хүүгэдые үзэг бэшгэтэ, тооложо хургахын тула манай олон жэлэй стажтай багшанар ехэ хүсэл оролдолго гаргана. Харин энэ шэнэ системэ бүришые ехэ аша үрэтэй гү гээд ханагдана.

А. В. Усынина, Северобайкальск хотын 5-дахи гимназийн директор: Манай хургуулин багшанар гурбадахи жэлээ энэ программаар хүдэлнэ. Тиимэһээ эндэ хараһанам намда ехэ хонирхолтой байгаа. Иимэ семинарнуудые саг үргэлжэ үнгэргэдэг наа, тухатай байха хэн. "Медвежонок" комплексн ажальны намда ехэтэ хайшаагдаа.

В. А. Гуружапов, проектын эрдэмтэ хүтэлбэрилэгшэ (Москва хот): Семинар дээдэ хэмжээндэ үнгэрөө. Багшанар хайн бэлэдхэлтэй байба. Хэшээлнүүдые, мүн семинар дээрэ хараһанаа зүбшэн хэлсэлгын үедэ энэ эли байгаа.

Л. Г. Шаманская, республикын эрдэм хуралсалай министрствын таһагай начальник: Семинарые эмхидхэгшэдэй дээдэ хэмжээнэй бэлэдхэлтэй байһые онсо тэмдэглэхэ шухала. Регионууд хоорондын семинарта бэлэдхэл жэлһээ үлүү саг соо хэгдээ. Энэ эхиниин гэжэ хэлэе. Саашадаа иимэрхүү семинарнууд үнгэргэгдэжэ байха.

И. ДЮКОВ.

"XXI зуун жэлэй эрдэм хуралсал" гэхэн түүхын-соёлой 32/92-дохи хургуули-лабораторийн мэдээсэлэй-шэнжэлгын түбье даагша.

ЕРЭЭДҮЙМНАЙ НАЙДАЛ

Манай Барханда хүүшын жэлнүүдтэ шуран, хурса олон хүбүүд басагадые хургажа гаргана. хурагшаддай дунда алтан, мүнхэн медальнуудаар хургуулиа дүүргэгшэд олоһороо.

Тэдэнэй нэгэн Наталья Анандуева онсо тэмдэглэмээр. Тэрэ хурахадаа бүхы предметүүдээр "эрхим" гэхэн сэгнэлтэ абадаг, олонийтын ажабайдалда хам оролсодог басаган. Абари зангаар хайн, хайхан сэдхэлтэй, үнэншэ сэхэ, өөрын гүнзгэ бодолтой гэжэ хэлэмээр.

Мүнөө Наталья Анандуева Улаан-Үдын технологическа университеттэ 3-дахи курсда экономист мэргэжэлтэй болохоор зоригжожо, эрхимээр хурана. Тэрэнэй саашанхи хуралсалдань, ажабайдалдань ехэ амжалта хүсэе.

В. БАТОРОВ.

ШЭНЭ ҮЙЛЭДБЭРИ БАЙГУУЛАГДАХАНЬ

Забайкалин апатитова завод мүнөө болотор Ивалгын аймагай Табхар хууринай байрын гэрнүүдые хараха, харууһалхаһаа ондоо хүдэлмэригүй байгаа.

Һаянай эндэмнай плавико-шпадай холисо гаргаха үйлэдбэри байгуулагдажа эхилэнхэй. "Горная компания "Байкалнедраком" гэхэн хизаарлагдамал харюусалгатай нүхэсэлэй, "Забайкальский апатитовый завод" гэхэн гүрэнэй компаниин оролдолго үүсхэлээр иимэ үйлэдбэри эмхидхэгдэхэн. Правительствын тогтоолоор апатитова завод Ивалгын районой муниципальна эд зөөри болгон дамжуулагдаха юм.

Л. ВЛАДИМИРОВА.

ЭЖЫН ЭНЭРХЫ НАЙХАН СЭДЬХЭЛ

Минии дүрбэ наһатай болохо үеэр түрэлхэн эжымни ехэ хүндөөр үбдэжэ, наһа бараа хэн. Тиихэдэ гурбан багашуул эхэхээ таһаржа, үншэрбэбди. Намһаа нэгэ эгшээ 5 наһатай (энэ басагые эжы 4 наһатайдань үргэжэ абанан), бидүрбэтэй, бага дүүмнай 8 наһатай. Иимэ 3 үхибүүтэй эсэгэмнай ямаршые хайратай байгааба даа.

Эсэгын ахань лама байһанаа орхижо, маанадые үргэлсэхэ гэжэ ерэлхэн, удаань хасагай алба хэжэ таһарһан байгаа.

"Минии нэгэ айгун гэхэдэ, эжы үгы. Эжы хаанаб, хайшаа ошоо гэшээб?" - гээд лэ бэдэрдэг хэн хаб даа.

"Эжы хаанаб" гэхэдэм, "бурхандаа ошоо" гэжэ харюусаба. Тиихэдэ түрэлхэн эжымнай аха лама Цыбиков Санжа-Цыбик үргэлжэ бурхадые бүтээдэг байгаа. Бурхан бүтээдэг гэр соонь эдэб янзын гоёшые, айхааршые, хүнды

хоохон гарнууд, хүлнүүд, эдэб юумэнүүд байдаг бэлэй.

Нагасын бүтээлнүүд мүнөөшье хүрэтэр музейдэ бии (Бандарсын багша, Сагаан Дара Эхэ, Гүнгэриг, мүн дүрбэн Махаранзанууд).

Эжы бурхандаа ошоо хадаа лаб тишэл ошоһон байгаа ёһотой гээд лэ би бодхуултан бэдэрхэб. Эжые бурхандаа ошоо гээ хэн, хаанаб, үгыт гэжэ "дайлаһанаа" мүнөө болотор ханадаг хүм. Нагаса ламбагаймнай намда конфетэ, бообо үгэжэ һамааруулаад, мори хүлэжэ, гэртэм хүргэдэг бэлэй.

• Үглөөдэрын бодохотоймнай сасуу, баабаймнай манга дахуулаад лэ үндэр хуһануудайнгаа хажууда абаашаал. "Зай, басагамни. эжыгээ дахин ехээр бү бэдэрэ, эжитнай бурханай орондо

ошоо, тэрэн огторгойдо ехэ холо юм" гэжэ тэнгэри өөдэ заагаа бэлэй. Хожом 17-18 наһатай болоходотнай, таанартаа ерэхэ юм гээб.

Дээшээ нийдэжэ шадахагүй хадаа бэдэрхээ болижо, үглөө бүри хэды наһатай болообиди гэжэ асуужал байдаг һэмди.

...Түрэлхэн эжы үгы болобо, 4 наһатай басагемнай айда үгэбэ, 5 наһатай эгшые абаашахая ерэбэ. Би гансаараа үлэхэ болоһоноо ойлгожо, одоол уйлаха, бархирхын захата хүрөөд лэ, би ябалсахам гэжэ дахаа бэлэйб...

Үдэр хоногуудай үнгэржэ байтар, "ондоо эжитэй болохотнай" гэжэ абгамнай дуулаба даа. Үшөө тиихэдэ намһаа арба наһаар эгшээ басагатай юм ха (тэрэ басагые түрүүшын нүхэртээ байхадаа

мүн лэ айлаһа үргэжэ абанан байгаа).

Хойто эжы болохо эхэнэр үзэг бэшэг мэдэхгүйшые наа, түрэлхийн абари зан хайтай дээрһээ үншэрхэн бидэнэрэй эрилтые ухаагаараал таажа, ехэтэ оролдодог, хүмүүжүүлгын сэсэн бодолтой хүн байһан юм. Гурбан ондоо эхэ, эсэгын басагадые хайнаар, эбтэйгээр, юугээршые илгангүй хүмүүжүүлхэ гэхэн арюун хайхан сэдхэлтэй байһаниин гайхалтай.

Эжын манайда ерэхэ үдэрын нагаса лама, мүн абга ном уншажа байба. Аха дүүгэймнай үсөөхэн хүнүүд сутлараад байба даа. Баабаймнай эжые басагатайн тэргэдэ хууланхай, тэргэ дээрэнэ болсо-солсо юумэнүүд, хайрсагхан, үсөөхэн малнуудыень тууһаар ерэлхэн

юм.

Эжые басагатайн утгажа, гэртэ оруулба. Эжын гэртэ орожо, басагантаяа бурханда мүргэхэдэнь, айлашадаа хүндэмүүшэ ёһоор хуулгаад, хүндэлжэ сайлуулба.

Иигэжэ хайхан сэдхэлтэй хойто эжымнай бидэниие хүнэй үхибүүд шэнгээр лэ хүмүүжүүлжэ, ном хударта хурганан юм даа. Иимэ энэрхы хайхан сэдхэлтэй, эльгэ нимгэнтэй, ухаатай сэсэн бодолтой, эрилтэ ехэтэй эжынгээ дурасхаалые бидэ бүхы наһан соогоо нангичаар сахижа ябахабди.

Н. ЗОДБОВА,
багша-пенсонер.

Оронго хуурин.

САНЖАЙ НАМ-САРАЕВНА хадаа 85 жэлэй саада тээ Гахай жэлдэ Түнхэнэй аймагай Таблангууд нотагта түрэнэ юм. Урдандаа Таблангуудые тойроод байһан газар дээрэ ганса баяшуул ажаһуудаг хэн. Тэдэнэй тоодо Молонов Намсарайнхи байгаа.

-30-аад онуудта баабайемни нюдарган баян гээд сүлэлгэдэ эльгээгээ хэн. Жэл болоод байтар хайрата эжыемнай нюдарганай намган гээд баабайн хойноһоо эльгээгээ, - гэжэ Санжай тээбии наһан хөөрэнэ. - Бидэ 8 үхибүүдынь үлөөбди. Нюдарганай үхибүүд гэжэ мание хургаараа зааж байгаад хэлэдэг хэн. Тиигээд аханарнай нотагһаа гаража ябаа хэн.

Баян айлайхи байһан хадаа олон адууһа малтай байгаабди.

түбхинөө хэн. - Дагба хадаа Далахай нотагай түбэлгэн хүбүүн байһан юм. Эрхүү, Улаан-Үдэ хотонуудһаа аршаанда амархаяа ерэнэн зоние тэрэнэй морёор зоожэ байхада, бидэ хоёр танилсаа хэмди. Тэрэ гэхэнһээ хойшо олон үхибүүтэй болообди, - гэжэ Санжай Намсараевна дурсан хөөрэнэ.

Ехэ хүбүүн Сырен-Доржонь Магаданда гэр бүлэтээ ажаһуудаг. Табан үхибүүтэй болоо. Багшын мэргэжэлтэй аад, мүнөө барилгашанаар хүдэлнэ. Груша басаганинь Загарайн аймагта Ацагадта баһа 5 үхибүүтэй. Бага басаганинь Шура казах хүндэ хадама гараад, аяар холын Алма-Атада

ЗУРАГЛАА

ХАРИУСАЛ-ГАТАЙШЕ, ТУНАТАЙШЕ...

Хурамхаанай аймагай захиргаанай ЗАГС-ын таһагыс даагшаар хүдэлдэги. Ажални һонирхолтой гээд хэлэхэ байна. Жэлэй туршада шэнэ бүлэ болоһон һаала олон хүнүүдые амаршалжа, эбтэй зетэйгээр ажаһуужа, үри хүүгэдээ хүнэй зэргэ болгохыень үреэжэ байхадаа, сэдхэлдэмни үндэр мэдэрэл түрэдэг юм гээд хэлэхэ байна.

Манай аймаг, түб һуурин хүн зонийнгоо тоогоор тиимэше ехэ бэшэ гээшэ ааб даа. Тиимэһээ гэр бүлэ болоһон тухай гэршэлгэнүүд баһал ехэ олон бэшэ гэхээр. Үнгэрэгшэ Гахай жэлэй хугасаа соо дүн хамтадаа 114 залуу бүлэ нотаг нутадамнай түбхинөө. Энэнь хадаа урда жэлэйхидэ орходоо, гурбан бүлөөр олошороо. Тиихэтэй хамта айл болоһонгоо гэршэлгэшэдэй дунда зэргын наһан урдынхида орходоо, залуу болоо.

Инаглан дурлаһан хоёрой наһаяа холбожо, нэгэ бүлэ болохонмай гэхэн мэдүүлгэ барижа, ЗАГС-ын таһагта орожо ерэхэдэн, тэдэнтэй хани халуунаар хөөрөлдэжэ, ямар харюусалгата хэрэг шийдхэхээс байһан гэр бүлынхид тухайнь, уг изагуур тухайнь тодорхойгоор мэдэжэ абаха гэжэ оролдодогби. Дурлаһан хоёртошые зүбөөр ойлгуулхые хүсэгшэб. Эхэ, эсэгынгээ гү, али хэн нэгэнэйнгээ талаһаа шуһаараа холбоотой байбал, баһал таарахагүй хэрэг гэжэ ойлгууладогби. Эдэ бүгэдые ёһоотор тайлбарилжа үгэхэ гээшэ миний хүдэлмэрийн гол уялга болоно.

Гэхэтэй хамта үнгэрэгшэ жэлэй үедэ элдэб шалтаганһаа боложо, 38 бүлэ һаала, һандараа, тобшолон хэлэбэл, гол шалтагаанинь гэхэдэ, мүнөөхил архин шалтаганһаа болоо гээшэ ааб даа. Архитай ханилһан газарта гэр бүлэше, үрэ хүүгэдшые мартагдана, орхигдоно бэшэ аал? Энээн тухай бодомжолхл хэрэгтэй. Илангаяа энэ хүшэр үедэ архи, тамхинай элбэг болоһон сагта зарим залуу бүлэнэрэй эзэнэй харюусалга багатай болоһые гэршэлнэ.

Гахай жэлэй туршада аймаг доторнай дүн хамтадаа 245 үхибүүн түрөө. Энэнь түрүүшын жэлэйхидэ орходоо, гурбан үхибүүгээр олон болоно. Гэхэтэй хамта, манай аймагһаа ондоо тээшээ гэхэ гү, али Улаан-Үдэ болон Россия Федерациин, мүн Буряад ороной бусад нотагууд руу зөөжэ ошогшодой тоо олошороо гээд тэмдэглэтэй.

Нёдондо жэлдэ аймаг дотор 152 хүн наһа бараа. Энэнь урда жэлэйхидэ 79 хүнөөр үсөөн болоно. Һүүлэй үедэ үндэр наһатай боложо ябаһан гэхэ гү, али ажалы болон дайнай ветеранууд олоор наһа барана. Тээд яахаб? Хүнэй наһан мүнхэ бэшэ ха юм.

Манайда гэр бүлэ болоһон тухай үнэмшэлгэ абахаяа ерэнэн залуушуудда үри хүүгэдээ хайнаар хаража, хэрбээс үбшэлөө һаань, саг соонь эмшэлэлгын газарта дуулгажа, тэрэ доронь аргалуулхыень заадагби. Энэ мэтын асуудалнуудые залуушуулай хэды мэдээшые һаань, дабтан дабтан тайлбарилан хэлэхэдэ, нэгэшые адуу болохогүй бшуу.

В. СТОМА,
биолог мэргэжэлтэ.

Татьяна ТИТОВА,
ЗАГС-ын таһагыс даагша.

САНЖАЙ ТЕЗБИИН ДУРСАЛГАНУУД

Бага наһанһаа хара ажал хэжэ үндыһэнби. Адууһа малаа адуулаш, үнээ буруугаа һаахаш, гэртэхи, газрахи ажаллаа хэхэш даа.

Эдирхэн заахан ябахадам, манай нотагта Бүшэг хамба лама (Агваан Доржиев) ерээ хэн. Тэрэ Хэрэндэ, Хандагайтада дасангуудые барюулаа. Манайда ходо айлашалан орожо, баабайтаймнай сай уужа байгаад хоорэддэгшэ хэн. Хамба лама юрын хүн байгаа, хүн зонтой хоорэддэжэ шадаха. Ном табижа үгэдэг хэн. Миний багша болоно гэхэдэ, буруу болохогүй гэжэ һананб.

Хандагайтын дасанда Бадма Сыремшилов багша монгол бэшэг заадаг хэн. Би тэрэ багшада заалгаа хэм. Мүнөөшые хуушан монгол хэлэндээрэ уншажашые, бэшэжэшые шадахаб.

Хадамда үшоо гараагүй байхадаа, Сагаалганай һайндэртэ мориндоо мүнгэн эмээл тохоод, һахан дэгэл, малгайгаа үмдөөд, Харһан (Сагаан-Нуур) тосхондо гурбан үдэр ёхорлоод ерэгшэ бэлэйбди. Үшөө тиигээд аймагай найр болодог хэн. Тэрэ найртаа мори урилдаан, нур харбалга, бүхэ барилдаан болодог байгаа. Энээнһээ гадна утые гүйхэ урилдаан болохо. Би тэрэ урилдаанда түрүү һуури эзлээ хэм. Ехэ хурдан басаган байгааб, - гэжэ Санжай тээбии хөөрэнэ.

1929 ондо Санжай Намсараевна 19-тэйхэн наһандаа Дагба Игнаевтай хуби заяагаа холбожо, залуухан айл боложо Далахай нотагта

түбхинэнхэй юм. - Ямар холо хадамда гараа юм даа, - гэжэ Санжай тээбии наһаа зобонгёор хэлэнэ. Алма-Атаһаа ерэхэ, ошохонь бэрхэтэй даа. Өөрөөшые ошоод ерэхэ гэхэдэмни, бэемни тиимэшэг байна.

Үри хүүгэдээ аяар холо ябуулаад, наһаагаа зобожо хуухада, баһашые бэрхэтэйлдаа. Үхибүүд хэды томо болошые һаа, заахан шэнги наһагдана.

ГЭБЭШЫЕ үри хүүгэдээ бүри баһаһаань элүүр энхээр өөдэн үцдылгэжэ, хүнэй зэргэдэ хүн болгохо гээшэ имагтал эхэл хүнэй шадал оролдосоһоо эхитэй ха. Хүүгэдэнь томо болоод, булта гэр бүлэтэй, ажалдаа амжалтатгайгаар хүдэлжэ байна. Налгай түбшэн хүгшөөтэй хоорэддэхэдэ, ехэ зохид даа. Санжай Намсараевна хэды үндэр наһатайшые һаа, хүнүүдтэй хоорэддэжэ, ямаршые зугаа дэмжэжэ шададаг, залуушуулай наһаа бодол бултыень ойлгоод байдаг.

- Хүдөөдэ хамтын ажалай һаял эмхидхэгдэжэ байхада, колхоздо ороод хүдэлхэ гэжэ зориходом, нюдарганай басаган гээд болуулаа бэлэй, - гэжэ саашань дурсана. - Олон үхибүүдтэй хадаа тэдэнэ үргэжэ, үндэлгэжэ гэртээ хуугааб. Амгалан тайбан ажаһуужа байтарнай дайн эхилээ хэн. Түнхэнэймнай үзэсхэлэн һайхан газар дээрэ энэ муухай мэдээсэл суурятаа бэлэй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, нотагаймнай

урдаа хараха ажалша бүхэтэйшүүл мордоо. Бүхы хүндэ хүшэр ажалынь үндэр наһатай үбгэд, хүгшэдэй, бэрээдэй, ургажа ябаһан арбан хоёр-гурбатайхан хүбүүд, басагадай мүр дээрэ ашагдаа хэн.

Санжай Намсараевна гараа хабсараад хуугаагүй. Зоной дунда орожо, колхозойнгоо элдэб ажал хэжэ эхилээ.

- Колхоздоо үдэр, һүнигүй тарья хуряжа буулгалсадаг, үбһэ сабшадаг байгаабди, - гэжэ тэрэ хөөрэнэ. - Тарья гараараа хададаг хэмди. Дүрбэн эхэнэртэ нэгэ жаада үгтэхэ. Тээд бидэ тэрэнээ бэе бэһээ буялалдажа байгаад, ажалладаг хэмди. Тиимэ дурдтайгаар, эдэбхитэйгээр хүдэлдэг байгаабди, - гэжэ энеэбхилэн хөөрэнэ.

1943 ондо Дагба нүхэрын дайнда мордожо, Монголдо алба хээ. 1945 ондо элүүр энхэ гэртээ бусаа хэн.

- Дайнай үсдэ колхозхоо гараад, түрэй Хоймортоо нүүжэ ошообди. Галбада нэгэ хэды жэл хуугаабди. Харһанда (Сагаан-Нуурта) оёдолшоноор хүдэлжэ байхадаа, дулаан хубсаһа, бээлэй, малгай оёод, фронтдо эльгээдэг хэмди, - гэжэ Санжай Намсараевна мүнөө омогорхон хөөрэнэ. - һүүлээрнь Хэрэн ошожо, баһал оёдолшоноор хүдэлөөб.

Санжай тээбиин оёһон дулаан хубсаһа, малгай манай сэрэгшэд үмдөөд, бээлэйень баряад, хархис хара фашистнуудые бута сохин дараа.

Жараад хоёр тэрэ наһанайнгаа амаралтада гараа. Аша гушанараа үргэлсэнэ, хүмүүжүүлэлсэнэ. Мүнөө аша, зээнэрын ерэжэ, тээбиингээ амар мэндые мэдэжэ, туһалсажа байдаг.

Санжай тээбииндэ хэдынэйшые сагта ороходо, гэртэнь зон олон байдаг. Хуушан монгол бэшэг мэдэдэг хадаа хуушан монголоор бэшээтэй бурханай ном үдэр бүри уншажа, хүнүүдэй амгалан тайбан ажаһуухын тула зальбаржа, мүргэжэ хуудаг.

- Мүнөө байдал ехэ хүндэ болоо, - гээд, саашань тэрэ хөөрөбэ. - Бурхан маниие хаража байнал даа, бурханай хайраар амгалан тайбан, эдихэ хоолтой, үмдэхэ хубсаһатай байнабди.

300 мянган түхэриг пенси абадагби. Хотодо ажаһуудаг хадаа үдэр бүри дэлгүүрһээ сагаан эдээ абадагби. Амтатай хүтэй ногоон сай шанаад, уужа хуухада, хүгшэн хүндэ ямар аятай гээшэб даа.

Иигэжэ хөөрөлдэжэ хуухадаа, Санжай тээбии эрхией эрьюулнэ. Бурханайнгаа урдахиие аршана, сзбэрлэнэ.

Санжай тээбиин наһан соогоо бурханда мүргэжэ, зоной түлөө зальбаржа хууһан буянгын үхибүүдтэнь, түрэл гаралдань хүртэһэй гэжэ досоогоо шэбшээ бэлэйб.

Долгор ОСОРОВА,
БГУ-гай буряад хэлэ бэшэгэй факультедэй
V курсын окуутан.

Уншаа, дуулаа хэн гүт?

Дэлхэй дээрэ аяар 21 мянган элдэб янзын абаахайнууд ажамидардаг гэжэ мэдэгдэнхэй юм. Зүгөөр абаахайнууд утаа хэрэгтэйдэ тоологдодог. Эдэнэр айхабтар олон хорхой шумуулануудые үгы хэжэ, хүн түрэлтэниие хосормо долболгоһоо абардаг байна бшуу. Абаахайн нэгэ хүрмэһэн шүлхэндэ сүүдхэ соо аяар 5 мянга гаран элдэб янзын хорхой шумууланууд ороно, тэдэнэй хоолынь болоно.

Галуунууд ба минсгэйнүүд полярна экспедицидэ хабаадаха

"кандидадууд" болохо ёһотой. Юуцдэб гэхэдэ, эдэ хоёр түрэлэй амитад аяар 100 градус хүйтэниие дабаха аргатай юм. Харин мүйлхэтэ Арктикада бүхы наһаараа ажамидардаг амитад мнил 80 градус хүйтэниие дабадаг байна бшуу.

Гэр соо байдаг олохон хорото шумууланууд хара гү, али улаан жэмэстэй һоог бургааһанай (бузина) үнэрые тээсэжэ гарадаггүй. Иимэ бургааһанай хэдэн мүшэрые хухалжа асараад, амбаар соогоо гү, али анги, амһартануудта, шкаф соогоо

хэхэдэнтэй, хулганаан болон тархаануудһаа түргэнөөр халаха аргатай.

Ой модон гээшэ манай газарай "уушганиинь" болодог байна. Нэгэ гектар тайга часай турша соо хоёр зуугаад хүнэй эды саг соо амилха кислород бии болгодог.

Юрын борбилоогой бэемн температураһы хэмжээн соогоо байхадаа, 43-45 градус болодог. Хүнэй бэемн температураһы эды хүрөө гээшэ һаа, хосорһон хэрэг гэжэ тóолохо ёһотой.

х х х

Томохон бээтэй хүхэ буха сүүдхэ соо өөрынгөө шэгнүүрийн зэргэ хорхой шумуулануудые элдэжэ байха юм. Нэгэ хараасгай зундаа миллион шахуу илаһануудые, батанаануудые хороодог, харин бэгсэргэ зунай һаранууд соо аяар мянгаад шахуу хулганаануудые, үрхэнүүдые хюдажа, тонно шахуу ороһоо тарья хамгаалжа шадаһа ха.

В. СТОМА,
биолог мэргэжэлтэ.

Шажан мургэлэй ажабайдал

Россин Федерациин Буддын шажантанай Түбэй захиргаан (ЦДУБ) өөрын хэблэлтэй болобо гэжэ манай газетэ байгша оной январин 31-нэй "Буян" хуудаһанда уншагшадтаа мэдээсээ һэн.

**ДРАДТАА
ТУҢАТАЙ**

Февралин 3-да Ивалгын дасанда Россин Федерациин Буддын шажантанай Түбэй захиргаанай "Буддизм" гэнэн мэдээсэлэй бюллетеньтэй танилсалга болобо.

Буряад орондо, юрэнхыдөө, Россин Федерацинда буддын шажание хэргээхэ талаар Түбэй захиргаанай, дасангуудай, хүзэгтэнэй бүлгэмүүдэй ябуулдаг хүдэлмэри тухай эхиндэнх үгэ абанан хамба лама Дамба (Аюшеев) хэлэбэ. Энэ талаар мэдээсэлэй "Буддизм" бюллетениин мүнөө үедэ дүүргэхэ үүргэнх тон шухала. Бурхан шажан гээшэ ганса ламанарай хэрэг бэшэ, харин тэдэнэр тон түрүүн үргэн арад түмэнэй аша туһада алба хэхэ уялгатай гэжэ хамба лама онсо тэмдэглэе. Тиймэхээ хүзэгтэнэй, илангаяа интеллигенциин хабаадалгагүйгөөр шажан хэргэнх хүгжөөлгын асуудалнуудые шийдэхын аргагүй.

"Буддизм" бюллетениин ахамад редактор Борис Дондоков энэ үдэрэй ёһололдо республикын мэдээсэлэй олонхи хэрэгсэлнүүдэй түлөөлэгшэдэй ерэхэндэ баярлаһанаа мэдүүлээд, түрүүшын дугаарай яагаад бэлдэгдэнх тухай, саашадаа яагаад гараха тухай хөөрөбэ. Ахамад редактор бюллетениин удаадахи дугаарнуудые бэлдэлгэдэ хабаадалсаһыень республикын газетэнүүдэй,

телевидениин, радиогой журналистнуудые уряа.

Хамба лама, Россин Федерациин Буддын шажантанай Түбэй захиргаан шажан мургэлэй байдал тухай саашадаашье үргэнөөр мэдээсэжэ, олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэй нягта харилсаатайгаар хүдэлмэрэ ябуулаха бээ гэжэ найдамаар байна.

Танилсалгын хоёрдохи хубида хамба лама журналистнуудай асуудалнуудта харюусаа.

Тывагай, Хальмагай буддын шажантанай эмхинүүдтэй ЦДУБ ямар харилсаатай гэгээн асуудал табигдаа. Тыватай харилсаанууд хайн, тэндэхи буддын шажантанай гол эмхинүүд Россин Буддын шажантанай Түбэй захиргаанда мэдүүлэгдэхэ байһанаа баталанхай гэжэ хамба лама харюусаба. Хальмагтай харилсаанууд тиймэ эли бэшэ. Энэ намар тийшэ ошоходоо, Хальмагай шажан лама Дэлоримбүүшэгтэй уулзажа хөөрөлдэхэдөө, ЦДУБ-ай бүридэлдэ хамта хүдэлхэ тухай үгэс ойлголсоо һэмди гэжэ хамба лама хэлэбэ. Гэбэшье Хальмаг Республикын засагаархид, Президент Кирсан Илюмжинов шажанай эмхинүүдэй байдалда үлүү хамааралсаһаяа, захиргаалалта гаргахаяа һанадаг.

Үнгэрэгшэ жэлдэ хамба лама

хэдэн дахин харин ороноудта ошоходоо, ямар мүнгөөр хангагдажа байгаа гэжэ Буряадай телевиденидэ хонходоһон олон хүнүүд хурадаг. Энээндэ харюу үгэжэ хайрлыт гэжэ Буряадай телевидениин корреспондент Дарима Жамсоева хамбада хандэба.

1995 оной июль һарада Энэдхэгтэ Далай-ламын 60 һаһанай ойдо Россин, Буряадай санаартан, хүзэгтэнэй зүгһөө амаршалгануудые дамжуулһаяа ошоогүйдэм аргагүй байгаа гэжэ хамба лама харюусаба. Тэрэ удаа ЦДУБ-ай мүнгөөр ябажа ерээ һэм. Харин тэрэнэй һүүлээр Япон, үшөө дахин Энэдхэг, Тайвань ошоходоо, имагтал олзын хэрэг эрхилэгшэдэй мүнгөөр хангагдаа һэмби.

Октябрь һарада Япондо АБКМ-эй (Лзинин Бурхан шажантанай энхэ тайбанай бага хурал) сессидэ ошоо һэм гэжэ хамба лама үргэлжэлүүлэбэ. Манай хүршэ Монгол орондо штаб-байртай уласхоорондын тус эмхи үнгэрэгшэ үедэ Ази түбидэ энхэ тайбан байдал мандуудхын түлөө ябуулан

үргэн дэлсэтэй хүдэлмэрээрэ нэрэ солотой болоһон байха. Имагтал һүүлэй хэдэн жэлдэ АБКМ-ые мүнгөөр тэдхэдэг СССР-эй үгы боложо, Монголда экономикын бэрхэшээлнүүдэй тохёолдоһон ушарһаа тус эмхи хүдэлмэрэ зогсоохо баатай болоо һэм. Тиймэхээ АБКМ саашадаа байха гү, али үгы гү гэнэн шухала асуудал Япондо болоһон сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Олонхиин дуугаар тус эмхине тараангүй орхихо гэжэ шийдхэгдээ. Энэнь юугээрэ Россиде, Буряадта, Монголда хайн бэ гэхэдэ, нэгдэхээр, дүтэ, хоёрдохөөр, Шри-Ланка, Таиланд мэтэ Урда Азиин ороноудай зонхилдог Бүхэдэлхэйн буддистнуудай аха дүүгэй нүхэсэдэ (Всемирное братство буддистов) орходоо, АБКМ-дэ монгол, буряад буддын шажантан, санаартанай һаналын хүндэтэй дээрэ хүлээгдэн абтадаг. Тийгээдшые тус эмхи ООН-до, ЮНЕСКО-дэ бүридхэлтэй байна. Мүнөө тараагаад, мүнгэн сангай байдалай саашадаа зарим тэдэ найжархада, шэнэ эмхи байгуулаха болобол, тэрэнэ

бүридхэлдэ оруулхын тула мүн лэ ехэ гаргаша хэрэгтэй болохо. Тиймэхээ АБКМ-эй имэ шухала сессидэ ошоогүйдэмнай аргагүй байгаа гэжэ хамба лама тобшолбо. Япон ошолгы "Бурят-Азия траст" компани мүнгөөр хангаа.

Ноябрь һарада Далай-ламын захиргаанай шажанай ба соёлой министр Галсан Ешийн урилгаар Энэдхэгтэй Дармасала хотодо Түбэдэй заншалта соёлые хэргэн хүгжөөхэ үүргэтэй Норбулинка институтай нээлтэдэ, удаань Тайвань ошоходоо, хамба лама спонсорнуудай мүнгэ ашаглаа.

Россин, Буряадай буддын шажантанай уласхоорондын орондо гаража, нэрээ нэрлүүлдэг, үргэн харилсаа тогтоохо гэжэ оролдодог болоһые ёһололдо хабаадалан журналистнуудшые хайшаагаа.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахамад редактор Б.Дондоков.

Д.Алтаевай фото.

"ҮДЭР БА ҺУНИ" ГЭЖЭ ТОРТ

Хэрэглэгдэхэ юумэн: 300 грамм талхан, 200 грамм тоһон, 5 үндэгэн, 300 грамм саахар, 100 грамм хүн, печениин 1 пачка порошок, 2 томо халбага үрэгдэнх шоколад гү, али какао, повидлашые болохо.

Тоһон, үндэгэнэй шара, саахар гурбаяа хөөһэтэтэрнь худхаха, һүүлээрнь печениин порошок хэнэн хү дээрэнхэнь нэмэхэ, үндэгэнэйнгөө сагааниие хүбхытернь худхаад, мүн лэ дээрэнхэнь хэхэ юм.

Удаань томо гэгшын противень абажа тоһодоод, талха үбэнүүлээд, бэлэн худхаһан тестынгээ хахадыень адхагты. Харин үлэнхэн хахадыень какаотой гү, али шоколадтай (повидлашые болохо гээ һэмди) холиходотнай түрүүнэйхиһээ хара хүрин болонхой байна бшуу. Харабтар хахадаа мүн лэ противень дээрэ адхахат. Тэдэ хоёр ондоо үнгэтэй. Хуби хубинуудайнгаа хоорондо картон саарһа хэхэ юм. Хоёр хубияа ниилүүлхэдэтнай болохо, орхөөдшые, хүни, үдэр гэжэ нэрлэхэдэтнайшые яаха һэм даа.

МОЙНОНОЙ ТОРТ

Туһатай зүбшэл

Хоёр хубиһаа бүридэхэ. Нэгдэхинь: 1 үндэгэн, 1 стакан саахар, 1 стакан хүн, заахан халбагын хахад даһан, 1 стакан манна хүрпээ, 1 стакан талхан. Бүгэдыень һайса худхаад, болгохо.

Хоёрдохинь: дээрэ тоологдоһон зүйлнүүдые бултыень хэхэ, зүгөөр манна хүрпээгэй орондо мойһон хэрэгтэй.

Бэлэн болоһон хоёр хубияа хүндэлэн отолһон бээрээ крем түрхихэ.

Крем - 1 стакан саахар, 2 стакан зөөхэй. Сагаан хара хоёр хубинуудтаа крем түрхээд, һэлгэлдүүлэн дээрэ дээрэнхэнь табяад орхиходотнай, мойһондой торт бэлэн болохо.

"ШОРГООЛЗОНОЙ БУТА" ГЭЖЭ ТОРТ

Хэрэглэгдэхэ юумэн: 200 грамм маргарин, хахад стакан зөөхэй, хахад стакан саахар, 1 баанха үдхэрүүлэгдэнх хүн, 200 грамм тоһон.

Маргарин (хайлууһан), зөөхэй, саахараа 4 стакан талхантай худхажа мясорубкаар противень дээрэ гаргажа болгохот.

Удаань үдхэрүүлэгдэнх хүн тоһон хоёроо холижо, болгоһон

хубитаяа холиһон бээрээ шоргоолзоной бутта шэнгээр обойлгожо табяад, бутаргаһан шоколадаар дээрэнхэнь үбэнүүлхэт.

МАРИ АРАДАЙ КУХНИҺАА

Хэрэглэгдэхэ юумэн: үхэрэй 500 грамм эльгэн, 1 килограмм хартаабха, 60 грамм морхооб, 60 грамм һонгино, 65 грамм помидор, 40 грамм өөхэн, 20 грамм ногоон мангир, 10 грамм ногоон укроп, 4 грамм чеснок, лаврово 1 набшаһан, даһан, халуун үбһэн.

Эльгэнэй хальһыень абаад, 5 газарта хубааха. Хоёр талаһаань шараһан бээрээ кастрюли соо хээд, уһа хэхэ. Тиигээд хэршэгдэнх хартаабха, помидор, морхооб, һонгино нэмэхэт. Амталжа байжа даһалаад, халуун үбһэ, лаврово набша хэжэ хабхаглаад, 15-20 минута соо бусалгаха. Бэлэн болоһон эдеэгээ жэжэхэнээр хэршэгдэнх ногоогоор болон чесноогоор шэмэглэхэт.

ТОБШОХОНООР...

* Үхэрэй мяхаар эдэ бэлдэхэнээ урид тэрэндээ горчица түрхээд шараа хаатнай онсо амтатай байха.

* Котлетэ хэхээ татаһан мяхандаа түүхэй һонгино шараһан һонгино хоёрые тэгшэхэнээр хээд, үшөө татагдаһан түүхэй хартаабха нэмээ хаатнай, котлетэнүүдтнай ехэ амтатай байха.

* Шараха гэнэн эльгые 2-3 час соо хүйтэн уһан соо байлгаа хаатнай, зөөлөхөншые, амтатайшые байха. Бэлэн болоһын лэ урдахана даһалха хэрэгтэй.

* Шубуунай мяха шанахадаа, нэгэ халбага уксус хэбэлтнай, мяханиинь зөөлэн болохо.

* Үдхэрүүлэгдэнх хү бусалһан бүлээн уһанда худхажа шэнгэрүүлдэг.

* Харин хуурай хү уридшалан һагшаад, 60-70 градус халуун уһанда худхаха юм.

* Зөөхэй хэрэглэхынгээ урда 3-8 градус хүйтэндэ бариха хэрэгтэй.

* Талхые (гурил) түмэр амһарта гү, али модон хайрсаг соо барингүй, мэшээг соо хадагалһан дээрэ.

* Уһа хэнэн ехэ амһарта соо лимонуудые хадагалжа болоно. Зүгөөр уһыень үдэртэ хоёр дахин хэлгэхэ шухала.

В. ТОКТОХОЕВА хэблэлдэ бэлдэбэ.

XVII жаранай модон хүхэгшэн гахай жэл
(1995-1996 он)

ҮБЭЛЭЙ НҮҮЛ ШАРАГШАН ҮХЭР НАРА

Буряад литэ	23	24	25	26	27	28	29
Европын литэ	12	13	14	15	16	17	18
Гараг Нэрэ Үдэр	Дабая Нара лонд.	Мягмар Марс вторник	Үнзба Меркюри среда	Пүрбэ Юпитер четверь	Бясан Солбан пятница	Бимба Сатурн суббота	Нима Наран воскрес.
Үнзэ Үдэр	шарашан түчүлай	сагаан лүү	сагаалшан могой	хара морин	харашин хонин	хүхэ бишэн	хүхэшин түчүлай
Мэнгэ	7 цулаан	Б сагаан	Б шара	4 нөгөөн	3 хүхэ	2 хара	1 сагаан
Түчүдал	хи	зал	шарай	түмэр	агтарай	цунан	цүла

Гарагай 2-го хуушанай 23 (февралийн 12)

Шарагшан туулай, 7 улаан мэнгын, хийдэ нуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, Наранда, нарада, Газарта мүргэхэ, бурханай шэрээдэ мандал табиha. тангрын тарнинуудые уншаха, абаһанаа бусааха, гогтуе номгоруулха, үхэр малаа онсо хайнаар харууһалха, ном номнохо, ордон бариха, эм найруулха, наһа утадхалгын хэрэг бүтээхэ, хадаг табиha, бэри хүргэхэ, замда гараха, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые бүтээхэ, тэдэниие арамнайха, юмэ худалдаха, худалдажа абаха, андалдаа хэхэ, городто хэрэг эрхилхэ мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Гэхэ зуура шорой шулуу хүдэлгэхэ, модо отолхо, хүрэнгэ табиha, нүүхэ, шууялдаха, үймэхэ, тангариг абаха, суглаана сугларха, мал үүсэхэ, мяха шараха, тоһо, өөхэ хайлуулха, наһа барагшын хэрэг бүтээхэ, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, хэрэглэл газашань гаргаха мэтые тэбшэлтэй. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал эд бараан эдеэн, үндэн элбэгжэхэ.

Гарагай 3-да хуушанай 24 (февралийн 13)

Сагаан луу, 6 сагаан мэнгын, галда нуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, далага абаха, аршаанаар угааха, нүгэлөө наманшалха, нүүхэ, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, хяһа гаргаха, буян үйлэдэхэ, эд бараа, үхэр худалдажа абаха, замда гараха, дайсаниие болон ада шүдхэр дараха мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Гэбэшье наһа барагшын хэрэг бүтээхэ, дасан (дуган), мүргэл шүтээнэй бусад зүйлнүүдые арамнайха, хэны гэр бүрихэ, онгосо, наһа дархалха, модон тээрмэ бодхоохо, шуһа ханаха, төөнэхэ, газар малтаха, хүниие зобоохо, уйлаха, гажарха, эблэрхэ, хэлсээ хэхэ, бэри буулгаха, мал үүсэхэ, ном оршуулха, юмэ бузарлаха, үзэн ядалга үүсэхэ мэтые тэбшэхээр. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, үбшэн тахал хүрэхэ.

Гарагай 4-дэ хуушанай 25 (февралийн 14). Хандамаанарай үдэр.

Сагааншан могой, 5 шара мэнгын, шоройдо нуудалтай үдэр. Бисалгал хэхэ, зурхай шудалха, гэр бүлэдөө далага абаха, дасан (дуган), субарга, сэргэ бурхан заһабарилха, тэдэниие арамнайха, сангарил

хэхэ, маани сахиха, наһа утадхалгын хэрэг бүтээхэ, даагадай нүүл, һамбай, дэлһэ тайраха, замда гараха, мал үүсэхэ, лусууд тахиha, үбшэ аргалха, нүүхэ, тангаригаа болуулха, эльбэ дараха, ноёндо хандаха, ном оршуулха, ном номнохо мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Харин гэрэй нуури табиha, эм найруулха, гэрһээ юмэ гаргажа, ондоо тээшэнь үгэхэ, засагаа хэрэглэн, хүниие доромжолхо, гүрэм уншуулха, ноёдой газарта заргалдаха, нохой худалдажа абаха мэтые тэбшэлтэй. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, нүдэнэй хараа муудаха.

Гарагай 5-да хуушанай 26 (февралийн 15)

Хара морин, 4 ногоон мэнгын, түмэртэ нуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, зальбарха, эм найруулха, найман луста мүргэхэ, шуһа ханаха, модо сабшаха, тангаригаа болуулха, агнаха, зүбшэлдэхэ, харгын хани бэдэрхэ, сэргэ бурхан бүтээхэ, дасан (дуган), субарга бодхоохо, наһа утадхалгын уншалга хүүлэхэ, далага абаха юмэ худалдаха, худалдажа абаха, нүүхэ, тараг бэрихэ, айраг халааха, абаһанаа бусааха, үзэг шудалха, шагнаха, эм найруулха мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Зүгөөр замда гараха, үхэр худалдаха, андалдаа хэхэ, бэри буулгаха, хурим түрэ хэхэ, наһа барагшын хэрэг бүтээхэ, шэрдэг бүрихэ, хэрэлдэхэ, дайсалдаха, мори худалдаха, худалдажа абаха, үхибүү хүдэ оруулха, багашуулые гэрһээ гаргаад, ондоо тээшэнь эльгээхэ, мэтын үйлэнүүдые тэбшэлтэй гэнэ. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, зол ушарха.

Гарагай 6-да хуушанай 27 (февралийн 16)

Харагшан хонин, 3 хүхэ мэнгын, огторгойдо нуудалтай үдэр. Балин гаргаха, эм залаха, номой сахюуса хуруулха, лусуудта мүргэхэ, тэнгэри тахиha, гүрэм уншуулжа, эльбэ гаргуулха, ехэ хүниие бараалхаха, тогоо нэрэхэ, хониной мяха, ноһо. арһа хэрэглэхэ, городто хэрэг эрхилхэ, үхэр ондоо тээшэнь үгэхэ, наһа утадхалгын ном уншуулха, далага абаха, замда гараха, юмэ худалдаха, худалдажа абаха, баярта ушараа тэмдэглэн хайндэрлэхэ, шэнэ хубсаһа үмдэхэ, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, бүжэг наада эмхидхэхэ мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Гэхэ

зуура нүүхэ, үри зээлиез түлэхэ, үрһэ тариха, тангариг абалсан, нүхэд болохо, гэрһээ юмэ гаргажа, ондоо тээшэнь үгэхэ, наһа барагшын хэрэг бүтээхэ, шуһа ханаха, төөнэхэ, үбшэ аргалжа эхилхэ, дасанай (дуганай) нуури табиha, газар малтаха, модо сабшаха, хюрөөдэхэ мэтын үйлэнүүдтэ муу. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, амгалан, түбшэн байдал тогтохо.

Гарагай 7-до хуушанай 28 (февралийн 17)

Хүхэ бишэн, 2 хара мэнгын, уһанда нуудалтай үдэр. Мүнөөдэр дасанда ДҮГЖҮҮБЭ болохо. Бурханда мүргэхэ, лусуудта үргэл үргэхэ, хии бараа сараха, абаһанаа бусааха, түмэрөөр уранай зүйл бүтээхэ, сэсэг тариха, шэмэг зүүдхэл зүүхэ, наадаха, хатарха, ном номнохо, шагнаха, шэнэ газарта гэр бариха, тангариг абалсан, нүхэд болохо, субарга бариха, нүүхэ, амгалан байдалтай түлөө үргэл үргэхэ, хараал сараха, наһа утадхалгын хэрэг бүтээхэ, эд бараа, мал худалдажа абаха мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Гэхэ зуура наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, бэри буулгаха, түрэ хэхэ, замда гараха, гэрһээ юмэ гаргажа, хүндэ үгэхэ, урлаха, эрын хэрэгсэл түхээрхэ, хубсаһа оёхо, загаһа бариха мэтые тэбшэлтэй. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, хэрүүл шууян гараха, тэмсэл болохо.

Гарагай 1-дэ хуушанай 29 (февралийн 18)

Энэ харамнай 30-най үдэргүй байба. Тиимэһээ дасанда НАМА САХЮУСАН хурагдаха. Мүнөө һүни дасанда СИИДЭР НАМА хурагдаха юм. Үглөөдэр—Сагаалган. Арбан долоодохи рабжуунай түрүүшын 12 жэл түгэсэжэ, хоёрдохи арбан хоёр жэл гарахан гэшэ.

Хүхэгшэн тахья, 1 сагаан мэнгын, хада уулада нуудалтай үдэр. Бурханда мүргэхэ, тахиha, аршаанаар угааха, лүн абаха, ваджрын ёһо бүтээхэ, эм найруулха, буян хэхэ, замда гараха, дайсаниие номгодхохо, ада шүдхэрэй муу үйлэ дараха мэтын үйлэнүүдтэ хайн. Зүгөөр шуһа ханаха, бэри буулгаха, наһа барагшын хэрэг үйлэдэхэ, ехэ хэрэг эхилхэ, худалдаа наймаа хэхэ, үхибүү хүдэ оруулха, бишыхан хүүгэдые гэрһээ гаргаад, ондоо тээшэнь эльгээхэ мэтые тэбшэлтэй. Энэ үдэр хүнэй үһэ абабал, хүнзэн зайлаад төөрихэ гэдэг.

нур харбалга
**Б. ЦЫРЕМПИЛОВ—
РОССИН ЧЕМПИОН**

нур харбалгаар Россин Федерациин түрүү нуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөн һаяхан Новочебоксарск хотодо дүүрбэ. Манай ороной бэлитгэй бэрхэ 100 гаран мэргэшүүл хабаадаһан байгаа. Эдэнэй дунда залуушуул, эхэнэрнүүд болон эрэшүүл сооһоо дэлхэйн, Европын түрүү нуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ шалгарһан харбагшад бии һэн.

Эхэнэрнүүдэй 12, эрэшүүлэй 13 команда сагаалса дээрэ гаража, хөрхө мэргэнэ туршаһан байха юм. Санкт-Петербургийн эхэнэрнүүдэй команда түрүүшынхээ илалта туйлажа, чемпионууд болобо. Уласхоорондын классай спортын мастернууд Наталья Болотова, Надежда Бадмацыренова, Светлана Жигжитова гэгшэдхэ бүридэһэн Шэтын областиин мэргэшүүл хоёрдохи шаңда хүртөө. Ярославска областиин болон Буряад Республикын харбагшад удаадахи нууринуудта гараба.

Эрэшүүлэй дундаһаа Москвагай мэргэшүүлшаргажа, командаараа Россин чемпионууд болобо. Башкортостан, Тыва болон Буряад Республиканыудай спортсменүүд удаадахи нууринуудые эзэлэ. Сэхьень хэлэхэдэ, манай республикын мэргэшүүлэй дүрбэдэхи нууринуудта гараһан ушарые хангалттай гэхын аргагүй. Ушарын гэхэдэ, нёдондо жэл эрэшүүлнай чемпионууд болоо, эхэнэрнүүднай хоёрдохи нуурида гараа һомнай. Теэд Олимпиин наадануудай болохоёо байһан жэлдэ

республикын Спорткомитет Спортын мэргэжэл дээшлүүлхэ нургуулин тренерые юундэ һэлгэхэ болоо юм?

Мэргэшүүл 70 метрэй зайһаа хоёр дахин харбаба. Тидгэжэ Бурядай гүрэнэй университетэй оюутан, уласхоорондын классай спортын мастер Бальжинима Цыремпилов 336 болон 333 очко тудажэ, бусадые холо хойноо орхижо, Россин Федерациин чемпион болобо. Москва хотодо спортын мастер Андрей Подлазов, Шэтэһэ уласхоорондын классай спортын мастер Сергей Рыгзенов удаадахи шатын дипломуудаар шагнагдаа.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Дагестанай бэрхэ харбагша, уласхоорондын классай спортын мастер Махлуханум Мурзаева чемпионой нэрэ ээргэдэ хүрчэ. Надежда Бадмацыренова—мүнгэн, уласхоорондын классай спортын мастер Елена Постникова (Ярославль) хүрэл медальнуудаар шагнагдаба.

Мүрысөөнэй дүнгүүдээр илажа гарагшад февралын 14-һөө 19 болотор Бельгидэ үнгэргэгдэхэ. Европын түрүү нуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртөөд, мүнөө хорилго бэлэдхэл хэжэ байна. Манай республикаһаа Бальжинима Цыремпилов, спортын мастер Андрей Ермолов гэгшэд Россин суглуулагдмал командын бүридэлдэ оруулагданхай.

Б-М. ЖИГЖИТОВ
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бальжинима Цыремпилов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

<p>Редакторай орлогшо С.Д.РИНЧИНОВ.</p> <p>РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИНЖИТОВ Б-М.Ж. (харюусалгата секретарь), ШИМАЕВ Н. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИНРОВ С. Д., ПИНГТАЕВ В. И. (хэблэлэй директор), ЦЫРЕНЦОЖИВ Ц.Б.(редактор), САМБЯЛОВА Т.В.</p>	<p>Манай адрес:</p> <p>670000, Улаан-Үдэ, Каландаршвиллин үйһэ, 23. "Буряад үнэн" газетын редакци.</p>	<p>Газетэ хэблэлэй 2 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэһэг 4000.</p> <p>Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.00.</p>	<p>"Республиканска типографи" гэхэн АО-до газетэ хэблэгдэ.</p> <p>Директорайн телефон: 2-40-45.</p> <p>Б-0079-дхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай.</p> <p>Заказ №25.</p>
--	--	---	---

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшонорой - 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретарин - 2-50-52, секретаридай - 2-60-91, таһагууд нингын-политическэ - 2-55-97 (даагшаны), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа - 2-64-36 (даагшаны), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмэй болон нургуулинуудай - 2-60-21 (даагшаны), 2-57-63, олонингын хүдэлмэрини ба мэдээлэлэй - 2-54-93, (даагшаны), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын - 2-67-81; корректорнүүдэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76. Манай корреспондентнүүд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61.

"Бурятия" хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтери - 2-23-67, вахта - 2-67-95, 2-67-05.